

Namnsättning av nya gator, kvarter och allmänna platser

Typ av styrdokument: Rutin
Beslutande instans: TEN
Datum för beslut: 2023-09-25
Diarienummer: 2023.239 TEN

Gäller för: SBF
Giltighetstid: fr.o.m. 2023-09-25 tills vidare
Dokumentansvarig: Enhetschef GIS

Innehåll

Vad är ortnamn?	3
Namnsättning i Alingsås kommun	4
Namnsättningsinstanser	5
God ortnamnssed	6
Memorialnamn	7

Vad är ortnamn?

I Lantmäteri- och namnsättningssammanhang har ortnamn som begrepp en vidare innebörd än enbart namn på orter och städer. Som ortnamn brukar man räkna namn på alla geografiska företeelser vi ser omkring oss, t.ex. sjöar och berg, gator och kvarter, torg och gårdar.

Begreppet ortnamn definieras enligt Lantmäteriet: *"Ortnamn är under en viss tid och i en viss krets av människor entydig benämning på en bestämd geografisk lokalitet."*

Det viktigaste för ett ortnamn är att det ska fungera som ett lokaliserings- och orienteringsverktyg i mänsklig kommunikation, men namn har även en djupare betydelse. Ortnamnen minner om svunna tider och hjälper till att hålla det förflutna levande, de bidrar till en känsla av samhörighet och trygghet, de utgör en koppling till våra rötter och till det omgivande kulturlandskapet.

Namnsättning i Alingsås kommun

Enligt 3 § i reglemente för tekniska nämnden, ligger beslutanderätten för fastställande av kommunala ortnamn hos tekniska nämnden.

Behov:

Behov av att namnsätta nya gator eller allmänna platser i Alingsås kommun uppmärksammas exempelvis i samband med detaljplanearbete eller exploatering.

En vision om att uppmärksamma detta behov i ett tidigt skede föreligger, då detta möjliggör namnsättningsprocessen att fortgå parallellt med planärenden etc.

En **namnberedningsgrupp**, bestående av:

Sammanställande GIS-ingenjör samt bebyggelseantikvarie.

Remissinstanser:

Kultur, turism och evenemangavdelningen, Tillväxtavdelningen, Alingsås historiska sällskap samt lokala hembygdsföreningar (Alingsås, Hemsjö, Bjärke).

Förslag kan även i ett tidigare skede ha kommit in från kommunmedborgare.

Namnberedningen identifierar behov samt tar in synpunkter från remissinstanser, sammanställer och lämnar namnförslag i en tjänsteskrivelse till tekniska nämnden för beslut.

Nämndens beslut expedieras till GIS-enheten för registrering hos Lantmäteriet, Trafik-enheten för NVDB (Nationella vägdatan) samt Exploaterings-enheten för användning i förrättningsärenden.

Namnsättningsinstanser

Lantmäteriet agerar nationell ortnamnsmyndighet och fastställer ortnamn i fastighetsregistret och i Lantmäteriets grundläggande geodata. De ger råd och rekommendationer inom ortnamnsområdet och ska *"samordna all statlig ortnamnsverksamhet och verka för ett ändamålsenligt och vårdat ortnamnsskick"*. Lantmäteriet förvaltar och utvecklar Ortnamnsregistret, ger ut en skriftserie vid namn *Ortnamn och namnvård* samt samråder med Ortnamnsrådet.

Ortnamnsrådet är ett samarbetsorgan för myndigheter och organisationer. Deras uppgift är att tillhandahålla råd, formulera eftersträvaransvärda mål och verka för en god ortnamnsred. Rådet består av representanter från Lantmäteriet, Institutet för språk och folkminnen, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Sveriges kommuner och regioner, Trafikverket och Sveriges universitet.

Kommunerna ansvarar för att namnsätta sådant som rör den egna verksamheten, t.ex. skolor och idrottsanläggningar, likaså olika administrativa enheter, t.ex. rektors-/upptagningsområden. Även namn på gator, vägar, torg och övriga allmänna platser faller inom kommunens ansvarsområde.

God ortnamnsed

Sedan den 1 juli 2000 finns en hänsynsparagraf införd i kulturmiljölagen med föreskrifter om att tillämpa god ortnamnsed.

Kulturmiljölagens hänsynsparagraf, 1 kap. 4§ *God ortnamnsed* (1988:950, ändrad 2013:548) lyder:

God ortnamnsed

Vid statlig och kommunal verksamhet ska god ortnamnsed iakttas. Detta innebär att

- hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl,
- ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat
- påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn, och
- namn på svenska, samiska, finska och meänkieli så långt som möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Namn som godkänts av Lantmäteriet ska i statlig och kommunal verksamhet användas i sin godkända form.

(Lag 2013:548)

Memorialnamn

Memorialnamn, ett samlingsbegrepp för namngivning som en hyllning till kända personer eller företeelser, återfinns i ett eget avsnitt inom *God ortnamnsred*. Memorialnamn bör i regel inte användas förrän personen eller företeelsen ifråga varit avliden alternativt avslutad under en period, för att låta tiden hinna ge perspektiv på personens eller företeelsens liv och gärning.

En FN-resolution finns (antagen 2002 av närmare 100 medlemsstater – bland dem Sverige – som aktivt deltar i FN:s ortnamnsarbete), vilken kraftigt motsätter sig användandet av memorialnamn. Man vill med resolutionen förhindra politiskt och kommersiellt utnyttjande av kända personer och företeelser samt motverka alltför känslostyrda, opportunistiska eller allmänt förhastade namnbeslut.

Namngivning av kommunens platser bör dessutom utgå från ett ändamålsperspektiv; att en plats behöver ett namn, inte tvärtom att ett namn ska manifesteras på en plats.

Det kan dock finnas fog för att nyttja fenomenet memorialnamn vid enstaka och specifika tillfällen. Här i Alingsås fick Historiska sällskapet tillsammans med Alingsås hembygdsförening 2021 i uppgift av kultur- och utbildningsnämnden att ta fram en lista över prominenta män och kvinnor som gjort historiska avtryck i Alingsås, vilka kan få stå modell för eventuella lokala ort-/gatunamn i framtiden (121 2021.093 KUN).